

**Методичні рекомендації НМЦ ПТО у Донецькій області
щодо розроблення / експертизи / погодження /
затвердження робочих навчальних планів за державними
освітніми стандартами на основі компетентнісного підходу
на новий 2023/2024 н. р.**

Загальні положення

Методичні рекомендації щодо розроблення робочих навчальних планів (далі – РНП) за державними освітніми стандартами (далі ДОС) на основі компетентнісного підходу (далі – Рекомендації) розроблені відповідно до Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», «Про професійний розвиток працівників», постанов Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. № 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», від 31.05.2017 р. № 373 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів», від 03.06.1999 р. № 956 «Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту», наказів Міністерства освіти і науки України від 20.06.2000 р. № 225 «Про затвердження Положення про вище професійне училище та центр професійно-технічної освіти», від 30.05.2006 р. № 419 «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах», Положення про професійне навчання працівників на виробництві (наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України від 26.03.2001 р. № 127/151) та інших нормативно-правових актів, наказу МОН України від 13.10.2010 р. № 947 «Про затвердження Типової базисної структури навчальних планів для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах (для первинної професійної підготовки) та наказу МОН України від 22.06.2011 р. № 862 «Про затвердження Типової базисної структури навчальних планів для здійснення професійно-технічного навчання, перепідготовки або підвищення кваліфікації за робітничими професіями».

У частині загальної середньої освіти РНП розробляється відповідно до вимог Державного стандарту повної загальної середньої освіти, Типової освітньої програми закладів середньої освіти III ступеня.

Метою рекомендацій є дотримання закладами професійної (професійно-технічної) освіти (далі – Заклади) єдиних вимог при плануванні освітньої діяльності з урахуванням вимог ДОС.

Послідовність розроблення РНП

Робочий навчальний план – це документ, що регламентує планування освітнього процесу для реалізації освітньої програми Закладу щодо підготовки

кваліфікованих, висококваліфікованих робітників та молодших бакалаврів за конкретною професією або кількома технологічно суміжними професіями, кваліфікацією/кваліфікаціями із зазначеними термінами навчання.

РНП розробляється Закладом для конкретної професії чи технологічно суміжних професій, залежно від виду та форми професійної підготовки.

РНП діє на весь період реалізації ДОС та/або відповідної освітньої програми підготовки кваліфікованих робітників.

Можливе корегування РНП за умови погодження цих змін із роботодавцями та відповідними структурами у сфері професійної освіти.

Перед розробленням РНП необхідно:

- уважно перечитати ДОС із певної професії, звернувши особливу увагу на розділ «Загальні положення» та кваліфікаційну характеристику випускника;

Увага! Архів затверджених ДОС можна знайти за посиланням:

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/reforma-profesijnoyi-osviti/zmist-profesijnoyi-osviti-osvitni-standarti-programi-informaciya-dlya-uchniv-ta-pedagogiv/derzhavni-standarti-navchalni-plani-ta-programi>

- визначити назви освітніх компонентів (навчальних предметів), що передбачають формування компетентностей згідно з ДОС;
- визначити кількість годин на оволодіння освітніми компонентами (навчальними предметами) відповідно до компетентностей, що мають бути сформовані;
- розробити таблицю відповідності компетентностей навчальним предметам, погодити її з роботодавцем та затвердити на рівні ЗП(ПТ)О.
- розробити освітні програми, відповідно до ДОС на модульно-компетентнісній / модульно-предметній основі, за участю роботодавців та профільних методичних (циклових) комісій; освітні програми схвалюються педагогічною радою Закладу та затверджуються його керівником;
- розробити освітню програму з освітніх компонентів (навчальних предметів), розглянути її на засіданнях профільних методичних комісій та затвердити керівництвом ЗП(ПТ)О;
- розробити графік освітнього процесу із зазначенням термінів проведення ПКА та ДКА.

Перелік, назви та зміст освітніх компонентів (навчальних предметів) визначаються і розробляються Закладом за участі роботодавців у відповідності до ДОС та освітньої програми.

Структура РНП

У титульній частині РНП зазначається:

- повна назва Закладу (у родовому відмінку);

- код і повна назва професії (спеціальності) або технологічно суміжних професій з підготовки кваліфікованих робітників;
- рівень загальної середньої освіти (базова чи повна), на основі якої здійснюється підготовка кваліфікованих робітників;
- перелік рівнів кваліфікацій з конкретної професії або технологічно суміжних професій (при розробці РНП за технологічно суміжними професіями у титульній частині вказується першою та професія, з якої розпочинається підготовка кваліфікованих робітників);
- ступінь навчання;
- вид професійної підготовки;
- форма навчання;
- строк навчання відповідно до ДОС (якщо строк навчання складає більше року (двох, трьох років) вказуємо рік (1, 2, 3) та кількість тижнів.

Розділи РНП:

1. Титульна сторінка (погодження з НМЦ ПТО, погодження з роботодавцем, затвердження департаментом освіти і науки).

Увага! Всі РНП I-II атестаційного рівнів затверджуються лише департаментом освіти і науки облдержадміністрації. РНП III атестаційного рівня затверджуються директором професійної освіти МОН України.

2. Графік освітнього процесу (I розділ);

3. Зведені дані за кількістю навчальних годин і тижнів (II розділ);

4. Плановий рівень кваліфікації (III розділ);

5. Пояснення до плану освітнього процесу (IV розділ);

6. План освітнього процесу (V розділ);

Розділ I. Графік освітнього процесу

Графік освітнього процесу відображає потижневе навантаження теоретичного і виробничого навчання та виробничої практики, встановлює строки початку і закінчення навчальних занять на кожному ступені та курсі навчання, терміни канікул, ПКА та ДКА.

При складанні Розділу I. «Графік освітнього процесу» необхідно враховувати наступне:

- початок навчального року при первинній професійній підготовці планується з **1 вересня**, закінчення навчання залежить від терміну навчання з певної професії, відповідно до ДОС (із професій, які пов'язані з сезонним характером робіт, початок і закінчення навчального року можуть бути перенесені на інші строки);
- сумарна тривалість канікул протягом навчального курсу, окрім останнього, повинна становити не менше **11 тижнів**;

- сумарна **кількість тижнів**, враховуючи канікули, окрім останнього курсу, повинна становити **52 тижні**;
- **святковий тиждень не враховується** і відзначається в графіку як теоретичне / виробниче навчання (Т, В, ТВ), чи виробнича практика (П) – тобто тип підготовки, що передбачено графіком освітнього процесу на даний період;
- тривалість виробничої практики планується відповідно до ДОС та освітньої програми підготовки;
- ДКА або ПКА виставляється після опанування відповідної кваліфікації. При підготовці кваліфікованих робітників за програмами ВПУ після закінчення II ступеня навчання писати не просто ДКА, а через скісну ризку ПКА/ДКА, тому що учні, які переходять на III ступінь навчання отримують один Диплом після закінчення III ступеня. Для учнів, які переходять на III ступінь навчання – це ПКА, тому що вони будуть складати ДКА (ДКА передбачає видачу Диплomu) після повного закінчення навчання у ЗП(ПТ)О;
- державна підсумкова атестація у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) планується на III курсі. На неї передбачено 35 годин. У графіку освітнього процесу записуємо 1 тиждень – орієнтовно 38-й або 39-й (як краще для Закладу);
- тривалість навчального року не повинна перевищувати 40 навчальних тижнів, без урахування одного тижня на святкові дні та канікули;
- для навчання терміном 0,5 р., 1,5 р., 3,5 р., або на останньому році навчання, навчальний час складає до 24 тижнів, без урахування 1 тижня на святкові дні та без встановлення канікул на останньому році навчання.

Розділ II. Зведені дані за кількістю годин і тижнів

Даний розділ відображає тривалість теоретичного та виробничого навчання, виробничої практики (у тижнях і годинах), ДКА та ПКА (у годинах), канікул і святкових днів (у тижнях).

На державну підсумкову атестацію передбачено 1 тиждень – 35 годин. Канікули за курсами і на весь період навчання плануються у повних тижнях. У графі «Всього тижнів» необхідно зазначати сумарну кількість тижнів з урахуванням всіх канікул, що дорівнюватиме 52 тижням на навчальний рік при продовженні навчання.

У зведених даних вказується теоретична підготовка з розподілом годин та тижнів на загально-професійну і професійно-теоретичну підготовку та професійно-практична підготовка з розподілом годин та тижнів на виробниче навчання в навчальних майстернях, виробниче навчання на підприємстві та виробничу практику.

Розділ III. Плановий рівень кваліфікації

У цьому розділі відображаються ступінь навчання, курс, семестр, (місяць), код, назва професії, рівень кваліфікації, який здобувач освіти отримує після кожного етапу навчання з конкретної професії чи технологічно суміжних професій.

Звертаємо увагу, що в колонці «рівень кваліфікації» конкретно зазначається назва професії та рівень кваліфікації. Наприклад: кваліфікація: «Кухар 3-го розряду»).

Розділ IV. Пояснення до навчального плану освітнього процесу

Розділ відображає особливості та/або зміни, внесені до організації освітнього процесу у Закладі з конкретної професії або технологічно суміжних професій.

Пояснення може включати:

- назву ДООС, на основі якого розроблено РНП;
- наказ МОН України від 13.10.2010 р. № 947 «Про затвердження Типової базисної структури навчальних планів для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах» та інші нормативні документи, що регламентують зміни до РНП;
- номер та дату протоколу засідання методичної або циклової комісії, на якій було погоджено освітні програми;
- обґрунтування послідовності чергування теоретичного і виробничого навчання, максимального тижневого навантаження;
- доцільність включення додаткових компетентностей;
- особливості перерозподілу кількості годин між компетентностями та/або навчальними модулями тощо;
- назву нормативних документів, на основі яких складено РНП та всі інші пояснення до відхилень у робочому навчальному плані.

При визначенні предметів, що вільно обираються, вказувати не більше 2-3 предметів.

Розділ V. План освітнього процесу

У плані освітнього процесу відображаються:

- назви освітніх компонентів / навчальних предметів та кількість годин на їх вивчення;
- погодинний та потижневий розподіл освітніх компонентів (навчальних предметів);
- рівні професійних кваліфікацій, відповідно до нормативних строків навчання;
- форми контролю та кількість годин на їх проведення.

Звертаємо вашу увагу:

- тривалість навчального тижня не може перевищувати **36 академічних годин**, при денному навантаженні учня не більше **8 академічних годин** теоретичного навчання і **6 академічних годин** виробничого навчання;
- при тижневому навантаженні з виробничого навчання **6, 12 академічних годин** тривалість навчального тижня не повинна перевищувати **36 академічних годин**;
- при тижневому навантаженні з виробничого навчання **18 академічних годин – 34 академічні години**;
- при тижневому навантаженні з виробничого навчання **24 академічні години – 32 академічні години**.
- час, відведений на урок виробничого навчання, **не повинен перевищувати 6 академічних годин** на день;
- виробнича практика не повинна перевищувати **7 годин** (35 годин на тиждень) або **8 годин** для учнів, котрі досягли **18-ти річного віку**, що можливе до **40 годин** на тиждень.

Складові компоненти РНП:

1. Загальнопрофесійна підготовка – базовий блок, що передбачає перелік компетентностей / навчальних предметів визначених освітньою програмою.
2. Професійно-теоретична та професійно-практична підготовка – професійні кваліфікації та навчальні модулі.
3. Додаткові компетентності (за необхідності).
4. Консультації.
5. Державна кваліфікаційна атестація (або поетапна кваліфікаційна атестація при продовженні навчання).
6. Всього годин на тиждень.
7. Загальний обсяг навчального часу.

РНП складається на кожний вид професійної підготовки окремо.

При здійсненні первинної професійної підготовки на основі базової загальної середньої освіти до структури РНП включається загальноосвітня підготовка. Нагадуємо, що здобуття повної загальної середньої освіти у Закладі здійснюється відповідно до Стандарту загальної середньої освіти.

Для осіб, що мають базову загальну середню освіту і здобувають повну загальну середню освіту зі строком навчання 3 – 3,5 роки, вивчення загальноосвітніх предметів слід планувати впродовж трьох курсів навчання та передбачити їх завершення не пізніше другої декади травня. Вивчення

предметів, які виносяться на зовнішнє незалежне оцінювання, повинно закінчуватися тільки на третьому курсі.

Структура Плану освітнього процесу складається з розділів та назв предметів, зазначених у Типовій освітній програмі з предметів загальноосвітньої підготовки. Порядок їх є обов'язковим.

Термін здобуття повної загальної середньої освіти учнями, які мають базову загальну середню освіту, не може становити менше 2,5 – 3 років. При розробленні РНП необхідно здійснити розподіл навантаження з предметів без переривання їх вивчення, не допускаючи перевантаження учнів одним із предметів.

Розподіл годин у частині загальноосвітньої підготовки передбачає:

- базові предмети в обсязі 1050 годин (без урахування годин, виділених на фізичну культуру);

- природничі науки – 594 години;

- вибірково-обов'язкові предмети – 210 годин;

Загальна кількість годин (без урахування годин, виділених на фізичну культуру) – 1854.

Враховуючи особливості професійної підготовки при плануванні вивчення дисциплін, які входять до загальноосвітньої підготовки, відбувається перенесення годин (10, 11-й клас) з курсу на курс. Разом з тим, можлива інтеграція предметів загальнопрофесійної підготовки, зокрема: «Основи правових знань», «Основи галузевої економіки і підприємництва» з предметом загальноосвітньої підготовки «Громадянська освіта», за рахунок вилучення дубльованих тем із предметів загальнопрофесійної підготовки. Всі обґрунтування щодо змін в організації освітнього процесу необхідно надати у поясненні до РНП у IV розділі.

Для забезпечення рівномірного навантаження з предметів загальноосвітньої підготовки слід враховувати наступне: не можна переривати навчання з предметів у семестрах, слід планувати не більше 3-х годин на тиждень з одного предмета. Орієнтовно рекомендуємо вивчення предметів за курсами:

Базові предмети:

- предмети «Українська мова», «Українська література», «Іноземна мова» бажано вивчати протягом трьох років навчання. Але обов'язково закінчувати на III курсі (пропонуємо розподілити години так: I курс – 46, II курс – 46, III курс – 48);

- предмет «Зарубіжна література» – можливі різні варіанти планування: лише на I курсі, на I-II курсі, лише на II курсі – в залежності від потреб закладу;

- предмети «Всесвітня історія», «Історія України» вивчаються на I, II та III курсах, зокрема, можливе вивчення «Всесвітньої історії» на I, II курсі, а «Історії України» – на II-III курсі;

- предмет «Громадянська освіта», як правило, вивчається на I курсі, але можливо і на I-II курсах;

- предмет «Математика» (210 годин) вивчається протягом I-III курсів навчання. У плані необхідно розділити на окремі предмети: «Алгебра і початки аналізу» – 108 годин та «Геометрія» – 102 години (розподіл обсягу годин згідно з Методичними рекомендаціями МОН України);

- предмет «Захист України» протягом I-III курсів або, як варіант, на II-III курсах;

- предмет «Фізична культура» планується в кількості три години на тиждень під час теоретичних занять. Кількість годин на предмет залежить від кількості тижнів теоретичного навчання.

Природничі науки:

- предмети «Фізика і астрономія» можуть бути інтегровані в один предмет – 245 годин, а можуть викладатися окремо: «Фізика» – 210 годин, «Астрономія» – 35 годин. Вивчаються протягом трьох курсів. На III курсі можливе планування 4-х годин на тиждень (2 + 2);

- предмет «Біологія і екологія» – інтегрований – вивчається протягом I-III курсів;

- предмет «Хімія» вивчається на I-III курсах, можливе вивчення протягом II-III курсів;

- предмет «Географія» – можливе вивчення на II-III курсі.

Вибірково-обов'язкові предмети

Важливо! Із трьох запропонованих предметів обираємо два.

Загальну кількість – 210 годин розподіляємо між двома обраними предметами за потребою учнів Закладу. Їх можна розділити навпіл по 105 годин, можна в іншій пропорції, наприклад: 35 годин на один предмет і 175 на другий (але **не менше 35 годин на один**), 70 годин і 140 годин чи інший розподіл в межах 210 годин на два предмети.

- предмет «Інформатика» вивчається, як правило, на I курсі, але не менше 35 годин основного модуля. Цей модуль є мінімально допустимою нерозривною структурною одиницею програми, рознесення вивчення базового модуля на два роки не допускається;

- предмет «Мистецтво» вивчається на I-II курсі;

- предмет «Технології» вивчається протягом I-III курсів, або на II-III курсах, але не менше 35 годин основного модуля.

Увага! Пункти 1-17 «Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» обов'язкові до виконання. На основі цих

предметів видається Свідоцтво про повну загальну середню освіту. Із пункту 18 «Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» можна взяти додаткову кількість годин для спецпредметів у розділі «Професійно-теоретична підготовка» на II і III курсах. Програма із збільшеною кількістю годин розробляється освітнім закладом на базі типового навчального плану з урахуванням змісту професійної підготовки за конкретною професією. Така програма розглядається методичною комісією ЗП(ПТ)О та затверджується регіональним НМЦ ПТО.

Державна підсумкова атестація (ДПА) за освітній рівень повної загальної середньої освіти проводиться в формі зовнішнього незалежного оцінювання згідно з графіком, затвердженим Українським центром оцінювання якості освіти та Міністерством освіти і науки України після завершення вивчення всіх предметів загальноосвітньої підготовки на III курсі.

Зміст освітніх компонентів (навчальних предметів) загальноосвітньої підготовки при первинній професійній підготовці у Закладі може бути професійно спрямований.

За пропозиціями замовників робітничих кадрів, відповідно до змін у техніці, технологіях, організації праці на виробництві та у сфері послуг, заклад професійної (професійно-технічної) освіти має право включати до РНП додаткові компетентності як варіативний компонент змісту професійної освіти (до 20 % від загального обсягу годин, передбачених ДОС).

Впровадження додаткових компетентностей є необов'язковим і застосовується у разі запиту від роботодавця та потреби розширити професійні знання, уміння і навички здобувачів освіти, якщо відповідний зміст компетентностей не передбачений ДОС.

Для дотримання тижневого навантаження можливе коригування кількості годин за рахунок варіативного компоненту змісту освіти.

Звертаємо увагу! При розробці РНП коригування кількості годин для дотримання тижневого навантаження можливе також за рахунок перенесення незначної кількості годин з одного виду підготовки (модуля) на інший.

Враховуючи специфіку професійно-практичної підготовки за окремими професіями та пропозиції замовників робітничих кадрів, ЗП(ПТ)О може об'єднувати терміни проходження виробничої практики за модулями та початковими кваліфікаціями з однієї професії.

Звертаємо увагу! Об'єднання розрядів може бути лише за початковими кваліфікаціями. Наприклад: 1-2 розряд або 2-3, якщо 2-й розряд є початковим, поетапна кваліфікаційна атестація проводиться за кожним розрядом окремо.

З метою запобігання дублюванню змісту освітніх програм при набутті компетентностей за технологічно суміжними професіями можливо скорочення терміну навчання, що не перевищує 50 % від загального обсягу годин, передбачених ДОС, за рахунок виключення навчального матеріалу, що

вже вивчався при набутті певних компетентностей. Такі зміни обґрунтовуються та затверджуються рішенням відповідної методичної комісії.

Звертаємо увагу! Загальнопрофесійні компетентності (ЗПБ та ЗПК) набуваються у процесі освітньої діяльності та у логічній послідовності при набутті кваліфікації.

Навчання з охорони праці проводиться відповідно до вимог чинного законодавства (Наказ № 15 від 26.01.2005 р., Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, п. 2.3). При складанні РНП та програм необхідно врахувати, що на теоретичну частину предмета «Охорона праці» потрібно виділити **не менше 30 годин** навчального часу.

Предмет «Охорона праці» може вивчатися, як у загальнопрофесійній, так і у професійно-теоретичній підготовці, відповідно до ДОС.

Вивчення предмета «Охорона праці» завершується до виходу на виробничу практику, а при інтегрованій професії – при набутті початкового розряду.

Вивчення специфічних професійних питань з охорони праці необхідно здійснювати в курсах спеціальних та загальнотехнічних дисциплін – з метою поєднання технологічної підготовки з підготовкою з охорони праці, а робочі навчальні програми цих навчальних предметів повинні включати відповідні питання охорони праці.

При формуванні РНП необхідно звернути увагу на рівномірний розподіл годин предметів загальноосвітньої (при первинній професійній підготовці на основі базової загальної середньої освіти), професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки з урахуванням послідовності вивчення матеріалу відповідно до змісту освітніх програм без переривання їх вивчення та не допускаючи перевантаження здобувачів освіти одним із предметів.

У разі неможливості чіткого дотримання кількості годин, виділених на навчальні модулі, здійснюється обґрунтований перерозподіл годин між модулями, у разі необхідності їх об'єднання з обов'язковим поясненням у розділі «Пояснення до плану освітнього процесу».

Не допускається розрив у вивченні окремих предметів (виробничого навчання).

Розподіл годин на консультації визначається освітніми програмами.

Державна кваліфікаційна атестація проводиться у терміни, зазначені у РНП, за рахунок годин, передбачених ДОС та освітньою програмою.

РНП погоджується та затверджується відповідно до атестаційного рівня:

на I атестаційному рівні: РНП підписується керівником Закладу, узгоджуються з профільними методистами професійної та загальноосвітньої підготовки НМЦ ПТО у Донецькій області, погоджується директором НМЦ

ПТО у Донецькій області, затверджується директором департаменту освіти і науки Донецької ОДА, підписи скріплюються печатками;

на II атестаційному рівні: РНП підписується керівником Закладу, узгоджуються з профільними методистами професійної та загальноосвітньої підготовки НМЦ ПТО у Донецькій області, погоджується директором НМЦ ПТО у Донецькій області, погоджується керівником підприємства-замовника робітничих кадрів, узгоджуються зі співробітником відділу професійної освіти ДОН ДОДА, затверджується директором департаменту освіти і науки Донецької ОДА, підписи скріплюються печатками;

на III атестаційному рівні: РНП підписується керівником Закладу, узгоджуються з профільними методистами професійної та загальноосвітньої підготовки НМЦ ПТО у Донецькій області, погоджується директором НМЦ ПТО у Донецькій області, погоджується керівником підприємства-замовника робітничих кадрів, узгоджуються зі співробітником відділу професійної освіти ДОН ДОДА, погоджується директором департаменту освіти і науки Донецької ОДА, затверджується директором професійної освіти МОН України;

При оформленні РНП необхідно керуватися єдиною формою та єдиними умовними позначеннями, дотримуватися вимог ведення ділової документації.

Увага! Робочий навчальний план розташовується на одному аркуші паперу формату А-3 з двох сторін.

Затверджений РНП закладу професійної (професійно-технічної) освіти є обов'язковим документом для організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О.

Забороняється вносити будь-які зміни у його структуру без погодження з уповноваженими органами виконавчої влади у сфері професійної (професійно-технічної) освіти та регіональними навчально-методичними службами професійної освіти!